

יומא דנשמתא

הגה"ק רבי סיני מאוליינוב זי"ע – בעל 'הר סיני' יומא דהילולא כ"ד תמוז (תר"ט)

הגה"ק רבי **סיני שטיינער** זצ"ל, נולד באוליינוב, עיירה עתיקה במחוז לבוב שבגאליציה. [שם אביו לא ידוע].

את תורתו קיבל מפי המרא דאתרא הגאון רבי מרדכי ראזענטאל זצ"ל (כנשם בספרו 'הר סיני' פר' חיי שרה, פר' צו ופר' ראה), ומפי הצדיק רבי קלנימוס קלמן קראנדל זצ"ל (שם פר' ויח). מרעו וידידיו היו הגאונים הגדולים רבי משה יהושע העשיל אורעשטיין זצ"ל אב"ד טארניגראד – בעל 'הים התלמוד' (פר' שנה) ורבי יעקב נפתלי צייזלבערגר זצ"ל אוליינוב, טורקא וסאמבור (פר' חת). בהיות שער מולדת אוליינוב שכנה בקרבת העיר רודניק, בה כיהן אז הרח"ק בעל הידברי חיים זי"ע בצעירותו, היה מתפללים הרבה בדברי תורה וקשר ידידותם התהדק במשך השנים בעבותות של אהבה.

במכתב שכתב לו הידברי חיים בחזרתו מהסתופפותו בצל רבו הרח"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע, פנה אליו בזה"ל: "ישויה"י. שלום וישע רב) לכבוד **אהובי ידידי הרב החריץ ובקי משנתו זך ונקי המפורסם לשבח חכם וסופר כש"ת מו"ה סיני נ"י**. הנה אל ירע בעיני כ"ת לא אשר לא עיינית בדבריו עד הנה, כי לא היית בדבריו בחג העבר, וזה מעט שבתי בית ותכף עיינית בדברי כ"ת **וערבים עלי דברי דודי**..." (נדפס בירחון חינוך צאנז, ג' תל"ד, עמ' יג, ומשם בעטרת חיים חי"ב, ליקוט אגרות קודש, ברוקלין נ"י, תשי"ג, מכתב א').

כמו כן היה בידידות איתן עם הגה"ק רבי אריה ליבוש לפשיץ מווישניצא זי"ע – בעל 'אריה רבי עולאי', ופעם אחת כאשר נאלץ הארדב"ע לברוח מווישניצא מחמת הריפות שהיו לו שמה, כידוע, הגיע אל בית ידיד נפשו רבי סיני באוליינוב, שקבלו בסבר פנים, והיה לו ביתו למחסה ולמסתור ולהשיב את רוחו, וגם השתדל לנעורו בקבלת חתימות של בעלי בתים, להחזירו העירה ולהושיבו על כסאו בשקט ובטחה (קונטרס 'ותכתב זאת לדור אחרון', סדר הדורות למשפחת שענדארק, מנחת הרח"ק ר' אהרן יוסף ראזען שליט"א י"ב בשיבת דשיכון סקווירא, עמ' ג).

חילופי תשובות בהלכה היו ביניהם, ופעם אחת כתב רבינו אל הארדב"ע בלשון מליצה: "יארי שאנ ואני לא אירא". בספר 'הר סיני' סיפח המו"ל הרח"ק ר' אלימלך גורנר ז"ל כמה שו"ת מהמחבר, ואחת מהן היא תשובת הארדב"ע אל המחבר בעידון רבית במעות יתומים, ותשובת רבינו עליה. הארדב"ע פותח את תשובתו (מיום ב' שמות תקס"ט): "**שלום וישע רב באהלו יקרב, עוסק בחקי הר חורב, ה"ה אהובי ידידי ה' הרבני וכו' וכו' האבדך כ"ש מפארים מו"ה סיני יצ"ו נ"י**".

רוב ימיו יש והורה בישראל בעיר מולדתו אוליינוב, אותה לא רצה לעזוב, וכן היה כשנקרא אחרי כבוד לכהן ברבנות בקהילות ישראל, ועונותיה גרמה לו להיות נחבא אל הכלים בעיר מצער שקט ושואן.

בסוף ימי התגורר בפאדגורנץ הסמוכה להמלאכה, ונשתלק ביום שבת קודש פרשת מטות, כ"ד לירח תמוז שנת תר"ט.

מזרוע אחריו ידועים בנו הגאון רבי **יעקב ישכר** זצ"ל מאוליינוב – בעל מחבר הקונטרס 'שושנת יעקב' הערות וביאורים על דיני דגרמי להרמב"ם, ו'קונטרס התמיסות' הערות וביאורים על ספר 'תקפון כהן' להשי"ף, בנו הנגיד הנכבד ר' **מרדכי** ז"ל מניישטריץ ורש את עסקי אביו ויחידו, ולכלל את הדפסת ספר אביו; בתו מרת ליבא ע"ה אשת הרח"ק רבי **ישראל יצחק גורנר** זצ"ל מקראקא; נאבי הג"ר חיים זצ"ל דומיץ בארדיב – גיסו של הרח"ק מצאנז ביוניו השליש; ובתו אשת הרח"ק ר' **מאנדיל דייטש** ז"ל (נזכר בחר סיני, פר' בראשית).

ספרו '**הר סיני**' כולל דרושי פלפול עה"ל⁵ מתוך ספר חידושו, שלשה הספדים ושלוש תשובות בהלכה, יצא לאור ע"י נכדו רבי אלימלך גורנר ז"ל מורשא (מפעמישלא תמימ), ונדפסה שנית במהדורת צילום ע"י הרח"ק ר' ישכר קרן ז"ל (בני ברק תשל"ט), ושוב במהדורה חדשה מפארת ומתוקנת ע"י הרח"ק ר' חיים דוד דייטש שליט"א (לנזכר תש"ס, והמבוא שבראשו היה לו לענינים מערכת מאמרו).

"סיני ועוקר הרים"

בהיותו מקיים אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות, אכל מיגיע כפו וסעק למחיתו במסחר בהיות לו עסקים מסועפים באוליינוב, אבל עם זאת המית עצמו כל הימים באהלה של תורה בשיקדה עצומה, ממש לא פסק פומיה מגירסא ולא כבה בלילה נרו. וכך מעיד חתנו הרח"ק רבי ישראל יצחק גורנר זצ"ל בהקדמתו לספר 'הר סיני':

"גודל פאר תהלות המחבר ז"ל זי"ע היה נודע בשערים לכל בעלי תריסין וגדולי התורה אשר היו עמו בעולמו נב"מ, ועוד לא יסוף זכרו מגדולי זקני דורנו ה' עליהם יחי' אשר הי' מודיעו ומכירי, ואין צורך עדות וראיה לכל רואי חידושו הרחבים והעמוקים בעוצם החריפות ורוב הבקיאות אשר העלה ואלו הבה בשיקדה עצומה, ממש לא פסק פומיה חדשים משמחי לב, כי מעודו לא מש מאוהל של תורה, ואף כי היה עמוס בעול המסחר ומו"מ בענינים שונים להביא במחשק לחמו לתת טורף לעמל ידו ויגיע כפו, קדש עיתותיו ורגעיו להגות בתורת ה' בפלפול עצום ועומק הקיץ ושם לילות כימים ולן בעמקי ההלכות בעיון רב בפלפול וסברא, וצלל במים אדירים בים התלמוד בשבתו בביתו ובלכתו בדרך, והפלא לעשות תושי' לחדש חידושים נחמדים ונפלאים בגפ"ת וגם בשו"ת אשר בינו לבין גאוני זמנו, וגם מחידושי אגדות לא הניח ידו מלהראות לעיני אוהבי תוה"ק את יפי' בעומק חידות דברי אגדות חז"ל לגלות מסתריהם ומצפוני מליצתם בדרושים נפלאים דברי מוסלאים בפי".

בהמשך מעיד על חותנו "**כי לא עברה עליו כל ימיו שעה בטילה מלהגות בקרב לבו בדברי תורה**". וגם עת אשר נאחו במעודת עסקיו באויה ענין, כפי מקרי המו"מ כידוע, לא זהו מחשבתו מלהעמיק בעיון תוה"ק, ואך בזה מצא לנפשו מרגוע לרגוע, **כאשר סיפר ברבים כבוד מון הרב הגאון הקדוש דק"ק צאנז זצלה"ה זי"ע, ואף היה אז בהיותו רב אבד"ק רודניק סמוך למו"ה הרב המנוח ז"ל ולפלל עמו פעמים רבות ארוכות ורחבות בע"פ ובכתב, והגיד לו מו"ה ז"ל פי"א חידושי תורה אשר חידש בישוב דברי הרמב"ם ז"ל בעת אשר נלכד מאנשי חיל הקיר"ה עת הי' ליפראנט מן לחם עבורם, והי' תואנות ועלילות שנתעוללו עליו הולכי אותו בכלי זין מזויינים לשר צבאם והי' עומד שמה עד שיבא השר שלחה בפחד ובהלה, ובעת הזאת היתה מחשבתו משוטטת למצוא תירוץ לדבריה הרמב"ם ז"ל, כי אהבת התורה אשר בקרבו היתה בוערת כשהלבה אש אכלה סיביוני כל מצוקות תבל ומגורו מסביב".**

הצדור ניכר לרוב נשמת הרה"ק – ר' משה יהושע העשיל אורעשטיין – ברשמתו ישיבה בעירי – בורשטיין ע"ה ת"ת. צילום: ב.ה.

"הר סיני"

בסוף ספרו 'הר סיני' העתיק נכדו המו"ל את צוואתו המופלאה שנמצאה אחר פטירתו, וכנאמר שם בכותרת: "למען דעת מדת ענוותנותו וגודל צדקתו של הה"ג הבעהמ"ח זי"ע, אף כי עמל בתוה"ק בעשר אצבעותיו כל ימי חייו, והראה עוצם כחו בתוה"ק כאשר ידוע המעיין בספרו הנוכחי, אעפ"כ חרץ טרם עלה לשמים, אשר חרד מן לא יצא עוד ידו שמים, לזה אמרתי להעתיק הכתב הלו אשר נמצא אחרי פטירתו". וזה לשון הצוואה:

"במטותא מייניכו חביבי חברותא קדישתא בכל אתר ואתר די אתין שרון, כשיכלו מדת ימי ויבא העת אשר יבקשו אותי העליונים, תגמלו עמדי החסד של אמת כפי המנהג במקומכם, ואל תשכחו ליתן מן עפר ארץ הקדושה אשר נמצא אתי בתוך שני אזנים ובי' עינים ובעפתיים ובראש הגוי' אחר הסהרה כשתעסקו עמדי בקברי. **ואל יספדוני שום אדם בקול רם ברבים, כי אל הנעתו לכל להכבוד הזה, כי מעבש ארץ פלפלי בתורה עוד לא ידעתי אם הי' כוונתי בזה לעשות נחת רוח ליוצרי, וגם מעידי לא שמתי לב להכבוד המדומה ואף כי אחי מוטי, לכן חלילה לשום אדם להספידני ברבים, אפס התכריך כתבים שלי ינתן בקברי בצד ימיני... דברי ההולך ליתן דין וחשבון לפני מנחם הקב"ה ואין לי על מי להשקן כי אם אשר הוא ברוב רחמיו וברוב חסדיו בחסד וברחמים יוציא לאור משפטי. חק' סיני שטיינר**".

גם את ספרו נקב בשם 'הר סיני' מפאת ענוותנותו, וכה דבריו בהקדמתו על חיבורו הגדול אח"ע שנשאר בכתובים (נצוטס בהקדמת חתנו): "קראתי שם חיבורי הלו **הר סיני** על שמי ועל שם מאמרי ז"ל כי לפי חולשת שכלי וקוטן ביתני כל דיבור ודיבור הי' נדמה עלי כהר".

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

"ותיה האמת נעדרת"

"אמר לי ר' אלימלך גורנר בשם **אביו זקינו אב"ד אילינאז בעהמ"ח ספר 'הר סיני'**, שפי' את מאמר חזו"ל (סנהדרין צג) על הסקול (ישעיה טו, טו) 'ותיה האמת נעדרת', שלמד שנעשית עדרים ודרים והולכת לה, הכוונה היא שכל איש שמדברים עמו יאמר על לאחרים מטובו כברכת הא-ל הטוב אצלו אין נמצא כלל שקר, וזהו השקר היותר גדול כמובן".

חמדה גנוזה – שיתוף קודש וספורים מהרה"ק רבי סיני מזניגראד זי"ע (חי"ב, גאונים וצדיקים, עמ' רכ-רע"א)

1. היה אב"ד אוליינוב בימיו של בעל הינדע ביהודה זצ"ל, ונדפסו תשובות ממנו בשו"ת 'פר' תבואה' להגה"ק רבי 'יהודה ליב' מרגליץ זצ"ל אב"ד שפ"ד (ספר-דואר תקנ"י, טו) – מב-מא, שמתארו באחת מהם: "**פאר הדור והדור, חבוש עליו פאה, רבים יכלו לאורו, כבוד הרב הגאון חריץ ובקי בחדי תורה**".
2. בירחון 'חינוך צאנז' העירו על מש"כ "כי לא היית בביתו בחג העבר" שזכר שחיה על חג הפסח בצל רבו הרח"ק מראפשיץ, והעתיקו התאריך: ג' סיון תקפ"ה. ברם לענין לא העתיקו יפה, וכפי ראות עיני – בצילום המכתב שם – קרוב לזאת שהיה זה לאחר חג השבועות, והתאריך הנכון הוא: י"ג סיון תקפ"ה, שאכן י' סיון חל אז ביום ג'.
3. בהיותו עלם בן ט"ו שנה כבר החל בכתיבת חיבוריו. דלאבון הלב שקעה שמשו שלא בעונתה בגיל כ"ב, ביום כ"א סיון תקפ"ט, ואביו הספידו תמורוים בחר סיני, מדף טט וא"ל.
4. היה מכונה י"ר איטשעלע קראקענער" או "דער הייליגער ר' איטשעלע" באמת אמרו עליו בשעתו שזכה לגילוי אלהיו כשהיה רגיל בהתבודדות ביערות היה נערץ ונקדש מאוד בעיני הרח"ק מצאנז, שהזהיר פעם את החסידים שלא לדחפו, באמרו: השכינה שורה עליו. מנהגו היה להיות ער בכל מוצאי שבי"ק ולהגות בספרה"ק יעום אלקלך, ולפלא יצוין שיום פטירתו היה בכ"א אדר, יומא דהילולא של הרב ר' אלקלך מליזענסק ד"ע.
5. לחידושו מתיקת ועריבות מיוחדת, עד שהיו שהעתיקו בספריהם מדבריו מבלי לציון מהיכן מקורם. במקום אחד בספרו (טו"פ ש"ח) כתוב: "... והנה דבר זה אמרתי בילדותי, ואח"כ פ"א הייתי מהלך בדרך ונתאספתי על שבת בבית אחד אצל חכם גדול מגדולי זמנינו, והצטני דבר זה לפניו ושמח שמחה גדולה וכמעט עמד אותי על ראשי ואמר לי שמציאה מאמתי ומקום הניחו לי מן השמים בזה, ואחר איזה שנים יצא לאור ספר שחיברו ההכנס הגדול הנ"ל, ופקחתי עיני וראיתי ומצאתי דאזי ליד דברים הללו בלי שום קרעון ויתר משמו, **הי' לו אשר לו, ואשר הוא אלו אטול ממנו בעותב אמת, כי שני אטעון עמו כולה שלי**" (וראה מש"כ בזה הג"ר אליעזר טג"ל מישעל זצ"ל אב"ד טורקא, בספרו 'בתוך הגולה', בודאפעסט תרע"ח, דף יט).
6. קוף 'ותכתב זאת לדור אחרון הנ"ל (עמ' ט-ט) – מפי נכדו הרח"ק ר' אברהם אנגלרד זצ"ל אב"ד דאברא וקריט באבוב בת ים.
7. ביספר זכרון קהילות ודוביצה (ר"ג תשכ"ג, עמ' 142) מסופר שבסביבות שנת תקצ"ק קיבל רש"ין להלה בית מסחר למשקאות חריפים בפרבר וואדאוויץ, שם היה גר במשך כל השנה, ורק לחזן הפסח שב אל משפחתו.

מאת: הרח"ק ר' ישכר בעריש ווייס שליט"א